

Rodna Gruda

Mário Jorge Dassie Santus iz Brazilije

Mário Jorge Dassie Santus from Brasil

Objavljeno dne/Published on: 22.09.2020

Avtor članka/Article Author: Nadia Molek, foto: osebni arhiv

Na začetku leta sem se na Facebooku srečala z Máriem Dassie Santusom iz Brazilije. Delil je popotniške vtise in slike obiska v deželo svojih dedkov v skupini Eslovenos y descendientes de Eslovenos. Tako kot drugi potomci je Mario v letu 2018 odkril, da stara starša po očetovi strani nista Madžara ali Jugoslovana, ampak Slovenca iz Prekmurja. Njegova zgodba je posebej zanimiva, ker osvetli zgodovino prekmurskih migracijskih valov v Južno Ameriko, posebej v Brazilijo.

In the beginning of the year, I stumbled upon Mário Jorge Dassie Santus from Brazil on Facebook. He was sharing impressions and photographs from his visit to his grandparents' homeland in a group called "Eslovenos y descendientes de Eslovenos". Like many of his fellow Slovenian descendants, he only discovered in 2018 that his grandparents on his father's side of the family were not Hungarian or Yugoslavian. They were actually Slovenians from the Prekmurje region. What makes this story so intriguing is the fact that it sheds light on the history of emigration from Prekmurje to South America, particularly to Brazil.

Mário živi v São Paulu, enem od največjih brazilskih mestih, kamor sta leta 1928 prispela Anna in Gyorgy Santak. Dela na oddelku prodaje in marketinga v podjetju Toledo do Brasil, tovarni, kjer izdelujejo vse vrste tehtnic.

Mario, od kod sta bila stara starša?

Dedek, Gyorgy Santak je bil rojen v Dobrovniku, babica Anna pa v Lendavi, oba v obdobju Avstro-Ogrske. Po prvi vojni so te kraje prevzeli Madžari. Šele po letu 1920 oz. po sklenitvi Trianonske mirovne pogodbe so postali del Jugoslavije.

Ali ste se v družini zavedali, da sta dedek in babica Prekmurca?

V bistvu ne, ker je dedek vedno omenjal, da so bili madžarskega rodu. Dedek je govoril o Dobrovniku. Mi smo pa mislili, da govori o Dubrovniku, hrvaškem turističnem mestu. In posledično je v naši družini prišlo do zmede glede tega. Poleg tega so se vezi s slovenskim sorodstvom z leti pretrgale. Slovenskega izvora smo se zavedli šele, ko sem se lotil raziskave informacije o svojih starih starših. Vedno sem čutil neko potrebo o raziskovanju zgodbe svojega očeta. Ne vem pa zakaj.

Kdaj ste odkrili, da sta bila stara starša Slovenca?

Med leti 2018 in 2019 sem pridobil rojstne liste. Pri tem mi je pomagala hrvaška skupnost v São Paulu. Še danes mi je zelo zanimivo, da naju je leta 2012, ko sva z ženo obiskala Evropo, Slovenija takoj privlačila. Spoznala sva Ljubljano, Maribor in druga slovenska mesta, dežela nama je bila zelo všeč. Bolj kot Hrvaška ali Madžarska, kjer sva tudi potovala. Zaradi tega sem se razveselil, ko sem odkril, da sem Slovenec. Čutim močno povezanost s slovensko kulturo.

V katerem smislu menite, da se identificirate s slovenstvom?

Opazil sem, da so Slovenci spontani, veseli, srečni, da se radi pogovarjajo in družijo. Zelo so dovzetni, sprejemljivi in prijetni ljudje. Občudujem tudi slovensko kuhinjo.

Opazila sem, da vaši priimki niso slovenskega izvora ...

Zaradi sporazuma. Dossie pride z mamine strani, iz Trsta, Italije. Oče bi moral biti Santák, toda ko je stari oče prišel v Brazilijo, so ga zabeležili kot Santus. Zelo možno je, da so se uradniki sporazumeli glede izgovorjave priimka in zapisali nekaj podobnega, bolj brazilsko.

Obiskujete kakšen slovenski center v São Paulu?

Da. Ni nas veliko, zgolj 130, ampak se redno družimo, imamo različne dejavnosti, kot so festivali, večerje, jezikovne tečaje ipd. Poleg tega v São Paulu deluje tudi slovenski konzulat. V mestu Brazilija, glavnem mestu države, pa obstaja slovensko veleposlaništvo.

Poznate razlog za migracijo vaših prednikov v Brazilijo?

Dobro, po vojni so bile družbene in gospodarske razmere zelo težke. Ljudstvo je trpelo. Zato sta se dedek in babica odločila za izselitev. Z njima je potovala še hči Katalina. In tukaj je babica rodila še štiri otroke, med njimi mojega očeta, Joseja.

Zakaj ravno Brazilija?

Ker sta v Braziliji že živela Sofija, sestra moje babice, in partner Georg. Njihova zgodba je zelo zanimiva. Sofija in Georg sta prišla v Južno Ameriko po naključju, na turnejo z budimpeškim gledališčem, kjer sta bila zaposlena. Georg kot uglaševalec klavirja in Sofija kot plesalka. Ko sta odkrila Brazilijo, jima je bila tako všeč, da sta se odločila ostati. Sofija in Anna sta obdržali medsebojni stik. Izmenjevali sta si dolge čezatlantske dopise. Sofija je vedno opisovala čudovite stvari Brazilije, države prihodnosti in priložnosti. Annina pisma so bila bolj žalostna, pisala je o težkih razmerah, ki so jih takrat doživljali, brezposelnosti, lakoti, gospodarski in stanovanjski stiski itd. Bili so res hudi časi. Takrat so lačni vaščani hodili v lokalno cerkev po hrano. Posledično je Sofiji uspelo Santake prepričati, da pridejo v Brazilijo. Prispeli so v pristanišče Santos, kjer jih je čakala Sofija.

Sta Georg in Sofija nadaljevala z gledališko kariero?

Kot vsak priseljenec sta na začetku doživela precej težke izkušnje. Nova kultura, nov jezik, brezposelnost, pomanjkanje denarja. Teta mi je pripovedovala, da sta na začetku živela v Cambuciju, to je naselju v São Paulu, kamor so prihajali priseljenci z vsega sveta. Sofija in Georg sta poglobila stike z ljudmi nemške skupnosti. Ti prijatelji so jima ogromno pomagali. Georg je z njihovo pomočjo našel službo v nemški skupnosti na svojem področju, kot uglaševalec klavirja. Bil je tako dober, da je kasneje delal tudi za priznane brazilске glasbenike. Sofia ni naprej plesala, ostala je doma s sinom. Sofija in Georg sta postopoma začela napredovati. Sčasoma sta si uspela kupiti hišo in dobila otroka. Spominjam se, da so jih starši celo imenovali bogataši.

Kaj so delali vaši stari starši? Katere službe so priseljenci našli v Braziliji na začetku XX. stoletja?

Ko sta se stara starša preselila v Brazilijo, je tam potekala industrijska revolucija. Ukinitev suženjstva v Braziliji je spodbujal program priseljevanja. Zato je Brazilija v tujini iskala delovno silo, da bi tujci delali na industrijskem in kmetijskem področju. Moji stari starši, po mamini strani, so se preselili iz Trevisa (Italija) in se naselili na podeželje, delali so kot kmetje. V očetovi družini pa je bilo različno. Stara starša sta prispela neposredno v São Paulo, industrijsko mesto, kjer sta cveteli tekstilna in metalurška industrija. Dedek je takoj našel zaposlitev kot čevljar v tekstilnem podjetju, pozneje pa je delal kot samostojni čevljar. Babica pa je vzgojila pet otrok.

Kakšna je brazilska družba?

Obožujem to državo. Brazilija je izvrstna država, ki je nastala iz raznolikosti. Tu živijo ljudje z vsega sveta, združujejo se različne rase, ki obogatijo našo kulturo. Osebnost sem bil vzgojen v evropski, italijanski in slovenski kulturi. Moja žena, Virginija ima evropske korenine, iz Romunije. Poleg tega, se počutim del te države, ki je odprla vrata mojim starim staršem. Brazilija je ogromna država, ki združuje zelo raznolike kulture. Na jugu so

Nemci, na območju Rio de Janeiro Portugalci in Arabci, na severozahodu Nizozemci. Povsod so Italijani. Seveda tudi prebivalstvo, ki izvira iz Afrike in avtohtono prebivalstvo.

Nazadnje, kako doživlja Brazilija epidemijo Covid-19?

Kot sem dejal, je to zelo raznolika država. Delimo se na različne občine in države. Vsaka država je uvedla svojo politiko. Na primer, v São Paulu, ki je ogromna država z ogromno koncentracijo ljudi, govorimo o okrog 46 milijonih ljudi, je morala v karanteno konec marca. Namenjeno je bilo, da bi bili zaprti do konca maja. Po drugi strani je pandemija v Braziliji poglobila politično polarizacijo.